

METODYKA POBORU PRÓB BEZKRĘGOWCÓW LITORALNYCH NA POTRZEBY OPRACOWANIA METODY OCENY JEZIOR NA PODSTAWIE TEGO ELEMENTU BIOLOGICZNEGO

Poniższa metodyka została opracowana na podstawie doświadczeń zebranych w trakcie międzynarodowych spotkań interkalibracyjnych, a także wyników projektu WISER oraz piśmiennictwa zagranicznego, którego wykaz znajduje się w załączniku 1.3. Została ona przedyskutowana i przyjęta przez trzy zespoły zaangażowane w pobór prób bezkręgowców z jezior na potrzeby opracowania metody oceny stanu ekologicznego jezior.

Wybór stanowiska poboru prób

Z każdego z 28 jezior należy pobrać jedną próbę bentosu litoralnego ze stanowiska sąsiadującego z dominującą formą zagospodarowania terenu przyległego do jeziora. Przed wyjazdem w teren należy sprawdzić, na przykład na portalach **Goportal.gov.pl** lub **GoogleEarth** użytkowanie terenu w pasie o szerokości 50 m wokół jeziora i oszacować udziały procentowe głównych form użytkowania (t.j. tereny zurbanizowane (antropogeniczne), tereny rolne, lasy, tereny podmokłe). Próbę bentosu należy pobrać na stanowisku przylegającym do dominującej formy użytkowania terenu wokół jeziora. Należy rozważyć wybór miejsca relatywnie łatwego do dotarcia samochodem.

PRZYKŁAD: Użytkowanie terenu wokół jeziora X wynosi 70% pól uprawnych, 20% lasów i 10% terenów zurbanizowanych. Stanowisko poboru bentosu powinno być zlokalizowane w części jeziora przylegającej do pól uprawnych.

Pobór prób bentosu

Na stanowisku, w litoralu jeziora należy wyznaczyć pas o szerokości 15 m (wzdłuż linii brzegowej) i długości 1-2m w głąb jeziora (miara ta będzie zależna od nachylenia stoków litoralu). Najgłębsze miejsce poboru nie powinno przekraczać 1 m ze względu na bezpieczeństwo personelu pobierającego próby. Należy oszacować udziały procentowe siedlisk stwierdzonych na stanowisku (t.j. makrofity wynurzone, makrofity zanurzone, podłoże piaszczyste, podłoże żwirowe, itd.). Próby należy pobrać metodą 'kick-sampling' w czasie 1 min., ze wszystkich siedlisk stwierdzonych na stanowisku, proporcjonalnie do ich

udziału. Do poboru prób należy wykorzystać skrobak dna / siatkę ręczną o średnicy oczek 500 µm. Czas poświęcony na przejście z jednego siedliska do drugiego nie jest wliczany do całkowitego czasu poboru próby.

PRZYKŁAD: Na stanowisku stwierdzono 50% dna porośniętego trzciną, 25% makrofitami zanurzonymi i 25% podłoża piaszczystego. Czas poboru powinien być rozłożony proporcjonalnie do udziału siedlisk stwierdzonych na stanowisku. W tym przykładzie pobór powinien trwać 30 sek. w trzcinie, 15 sek. wśród makrofitów zanurzonych i 15 sek. na podłożu piaszczystym.

Dodatkowo należy ręcznie zebrać makrobezkręgowce z korzeni drzew na linii brzegowej (równoległe do wyznaczonego pasa poboru prób) oraz z różnych obiektów zanurzonych w wodzie (np. zatopione konary drzew, makrofity).

Konserwacja prób

Próby należy zakonserwować 96% etanolem (tańszy i równie skuteczny będzie 96% etanol skażony butanolem/eterem). Niewielką porcję alkoholu należy wlać na dno pojemnika przed włożeniem próby biologicznej, tak aby materiał niegnił od spodu próby.

Można uniknąć konserwowania prób, jeśli jest możliwe przebieranie materiału bezpośrednio po powrocie z terenu. Wtedy próby można przechować przez 2-3 dni w lodówce.

Sortowanie organizmów

Należy wybrać z próby wszystkie osobniki. W rzadkich przypadkach (kolonia Dreissena czy tysiące ochotek/skąposzczetów) możliwe jest przebranie podpróbek i przeliczenie liczebności tych grup na całą próbę.

Poziom oznaczeń

Organizmy należy oznaczyć do najniższego możliwego poziomu; preferowana jest ranga rodzaju.